Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, Vol 3 (4), Spring 2018, pp 36-45

# A survey of Information Literacy level and its related factors among the students of Kurdistan University of Medical Sciences and Kurdistan University

**Ahmad Vahabi[1], Mahnaz Sayyadi[2], Nadia Sanee[3], Boshra Vahabi[4], Daem Roshani[5], Arezoo Vahabi[*6]**

1- Assistant Professor, Department of Medical Laboratory Sciences, Faculty of Paramedical, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

2- Msc of Health Education, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

3- Ph.D. Student in Medical Librarianship and Information Sciences, Student Research Committee, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

4- Student of Medicine, Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

5- Social Determinants of Health Research Center, Research Institute for Health Development, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

6- Student of Medicine, Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran. **(Corresponding Author)**, **Tel:** +9887 33664657, **Email:** vahabi1393@gmail.com

**Received:** 11 May 2018 **Accepted:**3 July 2018

## Abstract

**Background & Aim:** Information literacy is a concept emerged through the rapid transformation of information technologies, which is essential to survival in an information community. The present study aimed to determine information literacy and its contributing factors in the students of Kurdistan University of Medical Sciences and Kurdistan University in 2015.

**Materials & Methods:** This descriptive-analytical study was conducted on 500 students at Kurdistan University of Medical Sciences and Kurdistan University in Kurdistan, Iran in 2015. The subjects were selected via single-stage cluster sampling. Data were collected using the standardized questionnaire by Davarpanah and Siamak. Data analysis was performed in SPSS version 20 using t-test and one-way analysis of variance.

**Results:** Mean score of information literacy was 25.12±8.40 (total score: 87) among the subjects. The mean score of information literacy was higher in the students of Kurdistan University of Medical Sciences (25.99±8.43) compared to the students of Kurdistan University (22.68±7.91) (P=0.02). In addition, the score of information literacy was higher in the medical students compared to non-medical students (P=0.03).

**Conclusion:** Considering the low level of information literacy in university students and given the importance of information skills in the scientific progress and professional efficiency of individuals, training should be provided on such skills through research methodology workshops and computer work in order to increase the information literacy of these students.

**Keywords:** Information Literacy, University, Sanandaj, Student

**How to cite this article:**

**Vahabi A, Sayyadi M, Sanee N, Vahabi B, Roshani D, Vahabi A. A survey of Information Literacy level and its related factors among the students of Kurdistan University of Medical Sciences and Kurdistan University. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical**

**Copyright** © 2018 the Author (s). Published by **Kurdistan University of Medical Sciences**. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBY-NC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal.

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

# بررسی سطح سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و دانشگاه کردستان

**احمد وهابی[1]، مهناز صیادی[2]، نادیا صنیعی[3]، بشری وهابی[4]، دائم روشنی[5]، آرزو وهابی[6]***

۱- استادیار گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۲- کارشناس ارشد آموزش بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۳- دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۴- دانشجوی پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۵- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، پژوهشکده توسعه سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۶- دانشجوی پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران. (نویسنده مسئول)،

**تلفن:** ۰۸۷-۳۳۶۶۴۶۵۷ **ایمیل:** vahabi1393@gmail.com

**تاریخ دریافت:** ۹۷/۰۲/۲۱ **تاریخ پذیرش:** ۹۷/۰۴/۱۲

## چکیده

**زمینه و هدف:** سواد اطلاعاتی مفهومی است که در نتیجه تحولات و تغییرات سریع در فناوری‌های اطلاعاتی پیدا شده است که فرد به منظور ادامه حیات در جامعه اطلاعاتی به این سواد نیازمند است. این پژوهش با هدف تعیین سطح سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و دانشگاه کردستان در سال ۱۳۹۴ انجام گردید.

**روش بررسی:** این مطالعه توصیفی تحلیلی در سال ۱۳۹۴ روی ۵۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های کردستان و علوم پزشکی کردستان انجام شد. افراد مورد بررسی با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای یک مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استانداردشده داورپناه و سیامک استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ و آزمون‌های آماری تی مستقل و آنالیز واریانس یک‌راهه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

**یافته‌ها:** میانگین سواد اطلاعاتی نمونه‌های مورد بررسی از ۸۷ نمره برابر با ۸/۴۰±۲۵/۱۲ بود. میانگین نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی (۸/۴۳±۲۵/۹۹) به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان دانشگاه کردستان (۷/۹۱±۲۲/۶۸) بود (p=۰/۰۲). نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های گروه پزشکی بالاتر از سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های گروه غیرپزشکی بود (p=۰/۰۳).

**نتیجه‌گیری:** با توجه به سطح پایین سواد اطلاعاتی دانشجویان و با توجه به اهمیت مهارت‌های اطلاعاتی در پیشرفت علمی و افزایش کارایی افراد در شغل خود، آموزش مهارت‌هایی مثل برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق و کار با رایانه برای افزایش سواد اطلاعاتی دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد.

**واژه‌های کلیدی:** سواد اطلاعاتی، دانشگاه، سنندج، دانشجو

## مقدمه

عبارت سواد اطلاعاتی برای اولین بار در سال ۱۹۷۴ میلادی توسط Zurkowski به کار برده شد. این واژه به مجموعه مهارت‌هایی جهت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز در بین انبوهی از اطلاعات موجود اطلاق می‌شود (۱-۴). افزایش کمی حجم اطلاعات، تنوع

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

قالب‌های فیزیکی منابع اطلاعاتی و دسترسی بهتر و بیشتر به منابع اطلاعاتی از مواردی هستند که در بسیاری از متون مرتبط، به آن‌ها اشاره شده است (۵).

بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان از وظایف مهم مؤسسات آموزشی است اما شواهد موجود بیانگر آن است که تنها تعداد اندکی از دانشگاه‌ها، ارزیابی سواد اطلاعاتی دانشجویان را به عنوان قسمتی از شرایط فارغ‌التحصیلی آن‌ها ضروری می‌دانند؛ بنابراین بسیاری از دانشجویان واحدهای درسی خود را در حالی پاس می‌کنند که دانش بسیار اندکی در مورد پژوهش، چگونگی استفاده از نتایج پژوهشی و ارزیابی کارهای پژوهشی دارند بنابراین توانایی لازم را برای انجام فعالیت‌های مؤثر و مفید نداشته و از اطلاعات و فنّاوری پیشرفته جدید نمی‌توانند به‌خوبی استفاده نمایند (۶-۸).

در جهان امروزی که بستر تغییرات سریع و فراوان در فناوری و تکثیر انفجارگونه منابع اطلاعاتی می‌باشد، سواد اطلاعاتی به مفهوم ذکر شده دارای اهمیت فراوانی است، زیرا پیچیدگی‌های در حال افزایش این محیط سبب روبرو شدن افراد و به‌ویژه دانشجویان با گزینه‌های متنوعی در محیط دانشگاهی، محل زندگی و یا محل کار شوند. در چنین شرایطی، استفاده و اتکای به سواد اطلاعاتی امکان استفاده بیشتر از فرصت‌های ایجاد شده را برای افرادی که به این اسلحه مجهز باشند، فراهم می‌کند (۴، ۹). دانشجویان امروزی به آموختن سواد اطلاعاتی که دربرگیرنده سواد کتابخانه‌ای، سواد رایانه‌ای و اینترنتی و زبان انگلیسی نیاز دارند. موفقیت بیشتر دانشجویان در گرو توانمند بودن دانشجویان در این زمینه است؛ بنابراین می‌توان گفت که یادگیری مادام‌العمر سواد اطلاعاتی فرد را در چرخه تجربیات و عمل قدرتمند نموده و باعث موفقیت بیشتر او در عرصه دانشگاهی و جهانی خواهد شد (۱۰-۱۱). مطالعات انجام شده در مورد میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های ایران بیانگر پایین بودن سطح سواد اطلاعاتی آن‌ها می‌باشد (۶، ۱۲، ۱۳).

مطالعات مختلف در خصوص سواد اطلاعاتی دانشجویان ایرانی نتایج متفاوتی را گزارش کرده‌اند. نتایج مطالعه میری و چشمه سرابی نشان داد که دانشجویان مورد مطالعه سواد اطلاعاتی بالاتر از حد متوسطی داشتند (۷) اما نتایج مطالعه انجام شده در یکی از دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران بیانگر این بود که سواد اطلاعاتی دانشجویان در سطح متوسطی قرار داشت (۱۴). مطالعه فرجی خیاوی و همکاران نیز بیانگر آن است که نمونه‌های پژوهش از سواد اطلاعاتی نسبتاً خوبی برخوردار بودند؛ همچنین دانشجویانی که درس مبانی کامپیوتر و روش تحقیق را گذرانده بودند، نسبت به مابقی دانشجویان دارای سواد اطلاعاتی بهتری بودند (۱۵). مطالعه سیامک و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی قم نیز بیانگر آن است که سطح سواد اطلاعاتی اکثر نمونه‌های مورد بررسی در سطح نامطلوبی قرار داشت و سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده پزشکی نسبت به سایر دانشکده‌ها، بهتر بود (۶). نظر به اهمیت سواد اطلاعاتی در دانشجویان و نقش آن در بهبود وضعیت تحصیلی، این پژوهش با هدف تعیین سطح سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و دانشگاه کردستان در سال ۱۳۹۴ طراحی گردید.

## روش بررسی

این مطالعه از نوع توصیفی تحلیلی مقطعی بود. جامعه مورد بررسی دانشجویان دانشگاه‌های کردستان و علوم پزشکی کردستان بودند. به منظور برآورد مناسبی از جامعه با در نظر گرفتن انحراف معیار مطالعه مشابه (۱۶) از فرمول آماری زیر برای برآورد حجم نمونه استفاده شد:

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

$$n = \frac{(Z^2_{1-\alpha/2} + Z^2_{\beta})^2 \sigma^2 (DEFF)}{d^2}$$

از مطالعه مشابه قبلی مقدار انحراف معیار برابر ۱/۷۵ در نظر گرفته شد (۱۶). سطح خطای ۵ درصد ($Z_{1-\alpha/2}$=۱/۹۶) و توان آزمون ۹۰ درصد ($Z_{\beta}$=۱/۲۸) در نظر گرفته شد. مقدار$d$ نیز ۰،۱۵ انحراف معیار در نظر گرفته شد که برابر ۰/۲۶ بود. با این اطلاعات، تعداد دانشجویان جهت تکمیل پرسشنامه، ۵۰۰ نفر برآورد شد. متناسب با حجم هر دانشگاه دانشجویان برای تکمیل پرسشنامه به صورت روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. به این صورت که در هر دانشگاه، چند دانشکده انتخاب و از بین آن‌ها چند کلاس انتخاب شده و در هر کلاس انتخاب شده، همه دانشجویان حاضر در آن کلاس که تمایل به همکاری داشتند، مورد بررسی قرار گرفتند.

برای انجام این مطالعه از پرسشنامه استانداردشده داورپناه و سیامک (۱۷) استفاده شد. این پرسشنامه دو قسمت دارد. قسمت اول شامل مشخصات دموگرافیک مثل سن، جنس، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، مقطع تحصیلی، دانشگاه محل تحصیل، وضعیت تأهل، معدل درسی، محل سکونت، بومی یا غیربومی بودن، درآمد ماهیانه خانواده می‌باشد. در قسمت دوم پرسشنامه ۵۵ سؤال برای سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی وجود دارد. این پرسشنامه دارای ۴ بعد بازیابی، ارزیابی، سازمان‌دهی و تبادلات اطلاعات است. برخی از سؤالات این پرسشنامه به جای یک گزینه درست دارای دو یا سه گزینه درست می‌باشد. برای هر گزینه درست، یک نمره مثبت در نظر گرفته می‌شود و پاسخ-های غلط نیز نمره‌ای کسب نخواهند کرد. به عنوان مثال اگر سؤالی یک پاسخ درست داشته باشد و فرد پاسخگو به آن جواب درست بدهد، نمره ۱ خواهد گرفت و اگر سؤالی دارای سه پاسخ درست باشد و فرد پاسخگو، دو گزینه درست را انتخاب کند و گزینه سوم را غلط بزند، دو نمره مثبت کسب خواهد کرد. با توجه به تعداد گزینه‌های درست این پرسشنامه، حداکثر نمره کسب شده برابر با ۸۷ خواهد بود. کسب نمره کمتر از ۴۳/۵ به منزله سواد اطلاعاتی پایین می‌باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعه داورپناه و سیامک (۱۷) مورد تأیید قرار گرفته و میزان آلفای کرونباخ آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ به دست آمده است. میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه نیز در این مطالعه برابر با ۰/۸۱ به دست آمد. بعد از هماهنگی‌های لازم با مسئولین آموزش دانشکده‌های مورد بررسی، به کلاس‌های انتخاب شده مراجعه و بعد از توضیح لازم در مورد اهمیت مطالعه و مهم بودن نظر دانشجویان در تکمیل فرم‌ها و اینکه تکمیل دقیق فرم‌ها باعث قضاوت درست در مورد سواد اطلاعاتی آن‌ها خواهد بود و اشاره به این نکته که همکاری دانشجویان در این مطالعه اختیاری است، پرسشنامه مورد بررسی در اختیار آن‌ها قرار گرفت. بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان مورد بررسی، داده‌های موجود در پرسشنامه وارد نرم‌افزار SPSS 20 شد. برای توصیف، تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از آمار توصیفی شامل فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. از آزمون آماری تی مستقل برای مقایسه میانگین نمره سواد اطلاعاتی در متغیرهای دو حالته مثل جنس و از آنالیز واریانس به منظور مقایسه بین میانگین نمره سواد اطلاعاتی و متغیرهای دارای سه حالت و بیشتر مثل مقطع تحصیلی و ترم تحصیلی استفاده شد.

## یافته‌ها

همه دانشجویان مورد بررسی (۱۰۰٪)، پرسشنامه‌ها را تکمیل نموده و عودت دادند. ۲۳۵ نفر (۴۷٪) از دانشجویان مورد بررسی مذکر و بقیه مؤنث بودند.

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

میانگین سن نمونه‌های مورد بررسی، ۲/۲۷±۲۰/۹۸ سال بود. حداقل و حداکثر سن آن‌ها به ترتیب برابر با ۱۸ و ۳۵ سال بود. ۹۶/۴ درصد آن‌ها مجرد و بقیه متأهل بودند. ۴۲/۳ درصد آن‌ها همراه خانواده، ۴۹/۴ درصد در خوابگاه‌های دانشجویی و بقیه آن‌ها در منازل مجردی زندگی می‌کردند. بیشترین (۲۵٪) و کمترین فراوانی (۱/۲٪) به ترتیب مربوط به دانشجویان ترم‌های ۴ و ۱۰ تحصیلی بود. ۶۶/۶ درصد دانشجویان در مقاطع تحصیلی کارشناسی و پایین‌تر و بقیه آن‌ها در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر مشغول تحصیل بودند. میانگین سواد اطلاعاتی نمونه‌های مورد بررسی برابر با ۸/۴۰±۲۵/۱۲ بود. این میانگین در بین دانشجویان دانشگاه کردستان برابر با ۷/۹۱±۲۲/۶۸ و در بین دانشجویان علوم پزشکی کردستان برابر با ۸/۴۳±۲۵/۹۹ بود. این میانگین در بین دانشجویان مذکر و مؤنث به ترتیب برابر با ۸/۱۶±۲۳/۸۵ و ۸/۴۹±۲۶/۲۶ بود.

فقط ۲/۴ درصد دانشجویان مورد بررسی دارای سطح سواد اطلاعاتی مطلوب و بالاتر از نمره میانگین (۴۳/۵) داشتند. این درصد در دانشجویان دانشگاه کردستان (دانشجویان گروه مهندسی و انسانی) برابر با ۲/۳ درصد و در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان (دانشجویان گروه پزشکی) برابر با ۲/۴ درصد بود. این درصد در دانشجویان مذکر برابر با ۱/۳ درصد و در دانشجویان مؤنث برابر با ۳/۴ بود. تنها رشته‌ای که ۱۰/۵ درصد دانشجویان مورد بررسی آن از وضعیت مطلوبی برخوردار بودند، دانشجویان کارشناسی رادیولوژی بودند. سایر یافته‌های این پژوهش در جداول ۱ و ۲ نشان داده شده است.

**جدول ۱: میانگین و انحراف معیار سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی و ارتباط آن با متغیرهای مختلف دو حالته، ۱۳۹۴**

| متغیر مورد بررسی | | میانگین | انحراف معیار | P |
|---|---|---|---|---|
| جنس | مذکر | ۲۳/۸۵ | ۸/۱۶ | ۰/۰۶ |
| | مؤنث | ۲۶/۲۶ | ۸/۵۰ | |
| گروه رشته تحصیلی | گروه پزشکی | ۲۵/۹۸ | ۸/۴۴ | ۰/۰۳ |
| | گروه‌های دیگر غیرپزشکی | ۲۲/۷۳ | ۷/۹۰ | |
| وضعیت تأهل | مجرد | ۲۵/۲۹ | ۸/۴۴ | ۰/۱۹ |
| | متأهل | ۲۰/۶۷ | ۶/۳۱ | |
| دانشگاه محل تحصیل | علوم پزشکی کردستان | ۲۵/۹۹ | ۸/۴۳ | ۰/۰۲ |
| | دانشگاه کردستان | ۲۲/۶۸ | ۷/۹۱ | |
| محل سکونت خانواده | استان کردستان | ۲۵/۱۰ | ۸/۵۹ | ۰/۹۵ |
| | سایر استان‌ها | ۲۵/۱۸ | ۸/۰۸ | |

نمره میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مشغول به تحصیل در رشته‌های گروه پزشکی بالاتر از دانشجویان رشته‌های غیرپزشکی بود و این تفاوت نیز از نظر آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۳). دو گروه زنان و مردان (p=۰/۰۶) مجرد و متأهل (p=۰/۱۹) و بومی و غیربومی (p=۰/۹۵) از نظر نمره سواد اطلاعاتی با هم تفاوت معنی‌داری نداشتند.

نتایج آزمون آماری تی مستقل بیان‌کننده آن است که میانگین نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان به طور معنی‌داری بیشتر از

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

دانشجویان دانشگاه کردستان بود (۲۵/۹۹ در مقابل ۲۲/۶۸) (p=۰/۰۲).

**جدول ۲: میانگین و انحراف معیار سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی و ارتباط آن با متغیرهای مختلف سه حالته و بیشتر، ۱۳۹٤**

| متغیر مورد بررسی | | میانگین | انحراف معیار | F | P |
|---|---|---|---|---|---|
| مقطع تحصیلی | کاردانی | ۲۳/۲۱ | ۷/۸۸ | ۰/۳۹ | ۰/۷۶ |
| | کارشناسی | ۲۵/۰۱ | ۹/۱۲ | | |
| | کارشناسی ارشد | ۲۷/۵۰ | ۱۶/۲۶ | | |
| | دکتری عمومی | ۲۵/۷۴ | ۶/۹۵ | | |
| محل سکونت فعلی | همراه خانواده | ۲۴/۳۹ | ۸/۶۲ | ۰/۵۴ | ۰/۵۹ |
| | منزل مجردی | ۲۴/۸۶ | ۶/۸۰ | | |
| | خوابگاه دانشجویی | ۲۵/۷۹ | ۸/۴۹ | | |
| میزان درآمد خانواده (تومان) | زیر ۷۰۰ هزار | ۲۴/۶۸ | ۷/۵۹ | ۱/۹۰ | ۰/۱۵ |
| | ۷۰۰ هزار تا ۱/۵ میلیون | ۲۶/۴۹ | ۸/۹۷ | | |
| | بیش از ۱/۵ میلیون | ۲۳/۷۰ | ۷/۹۷ | | |
| معدل درسی | زیر ۱۵ | ۲۴/۸۰ | ۶/۱۳ | ۰/۷۲ | ۰/۵۴ |
| | ۱۵ تا ۱۷ | ۲۵/۶۹ | ۹/۸۱ | | |
| | بالاتر از ۱۷ | ۲۶/۰۸ | ۷/۳۲ | | |
| ترم تحصیلی | ۳-۲ | ۲۴/۵۶ | ۹/۴۹ | ۰/۱۹ | ۰/۸۲ |
| | ۵-۴ | ۲۵/۲۳ | ۶/۷۴ | | |
| | ۶ و بالاتر | ۲۵/۵۷ | ۹/۲۵ | | |
| سن (سال) | ۲۰-۱۸ | ۲۴/۸۹ | ۸/۴۴ | ۰/۰۹ | ۰/۹۱ |
| | ۲۳-۲۱ | ۲۵/۲۷ | ۸/۵۳ | | |
| | ۲۴ و بالاتر | ۲۶ | ۷/۷۳ | | |

نتایج آزمون آماری آنالیز واریانس نشان داد که بین نمره میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان و مقطع تحصیلی (p=۰/۷۶)، محل سکونت فعلی (p=۰/۵۹)، وضعیت اقتصادی خانواده (p=۰/۱۵)، معدل درسی (p=۰/۵۴)، ترم تحصیلی (p=۰/۸۲) و سن (p=۰/۹۱) دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشد.

## بحث

این مطالعه که به بررسی سطح سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و دانشگاه کردستان در سال ۱۳۹۴ پرداخته است بیانگر آن است که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی بسیار نامطلوب می‌باشد به طوری که فقط ۲/۴ درصد دانشجویان مورد بررسی دارای سطح سواد اطلاعاتی مطلوب و بالاتر از حد میانگین (نمره ۴۳/۵) بودند. در این مطالعه فقط ۲/۳ درصد دانشجویان دانشگاه کردستان (دانشجویان گروه مهندسی و علوم انسانی) و ۲/۴ درصد دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان (دانشجویان گروه پزشکی) از سطح سواد اطلاعاتی مطلوب و بالاتر (کسب نمره بیش از ۴۳/۵) برخوردار بودند این یافته با نتایج مطالعه میری و چشمه سهرابی که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی آن‌ها بالاتر از حد میانگین گزارش شده است، همخوانی ندارد (۷). یافته‌های مطالعه اعظمی و صالحی نیا نیز نشان داده

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

است که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی در مطالعه آن‌ها نیز کمتر از میانگین بوده است ولی نسبت به یافته‌های این مطالعه مقداری بالاتر بوده است. در مطالعه آن‌ها بیان شده است که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان مؤنث بالاتر از دانشجویان مذکر بوده است که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. دارد (۱۴). کیخا و همکاران در پژوهشی با هدف «تعیین وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی زابل» نشان داده است که میزان استفاده اعضای جامعه از منابع مرجع تخصصی رشته مربوطه با کسب میانگین ۳/۶۴ در حد متوسط بوده است (۱۸). یافته‌های آن مطالعه با یافته‌های این مطالعه تا حدودی مشابه است ولی یافته‌های این مطالعه بیانگر آن است که وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی در حد نگران‌کننده می‌باشد و بسیار کم و ضعیف می‌باشد. نتایج مطالعه اعظمی و صالحی نیا نشان داده است که بین نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های مختلف اختلاف آماری معنی‌دار وجود داشته است (۱۴) ولی یافته‌های این مطالعه بیانگر آن است که بین سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های مختلف، تفاوت آماری معنی‌داری وجود نداشته است. شاید نبودن تفاوت بین رشته‌های مختلف تحصیلی در این مطالعه به خاطر آن است که میزان سواد اطلاعاتی همه رشته‌های تحصیلی این مطالعه در حد پایین بوده است ولی نمره میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مشغول به تحصیل در رشته‌های گروه پزشکی بالاتر از دانشجویان رشته‌های غیرپزشکی بود و این تفاوت نیز از نظر آماری معنی‌دار بود؛ بنابراین از این منظر یافته‌های این مطالعه با نتایج مطالعات اعظمی و همکارش (۱۴) و بختیارزاده (۱۹) همخوانی دارد. نتایج این مطالعه نشان داد که میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دختر بیشتر از سواد اطلاعاتی دانشجویان پسر است؛ اگرچه این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد. این یافته با نتایج مطالعه اعظمی و همکارش (۱۴)، زاهد بابلیان و همکارش (۲۰)، قاسمی و همکاران (۲۱) که نشان داده بود که میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دختر بیشتر از سواد اطلاعاتی دانشجویان پسر بوده است، همخوانی دارد. یکی از دلایل این تفاوت می‌تواند به خاطر آن باشد که دانشجویان دختر بیشتر به اینترنت در خوابگاه‌های دانشجویی دسترسی دارند و زمان بیشتری را در خوابگاه می‌مانند و از طرفی این گروه از دانشجویان وقت بیشتری را برای بررسی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها صرف می‌کنند و پشتکار بیشتری برای پیدا کردن منابع اطلاعاتی دارند و در مقابل آن دانشجویان پسر به خاطر آزادی عمل بیشتری که در محیط بیرون دانشگاه دارند کمتر به منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها مراجعه می‌کنند و بیشتر اوقات خود را صرف تفریح می‌کنند، لذا سطح سواد اطلاعاتی آن‌ها به نسبت دختران پایین‌تر بوده است. از دلایل دیگر تفاوت نتایج این مطالعه با مطالعات دیگران می‌تواند به خاطر زمان و مکان انجام مطالعه باشد. دانشجویانی که سال‌های قبل در دانشگاه‌ها درس می‌خواندند از امکانات کمتری در زمینه اینترنت و رایانه برخوردار بودند اما دارای جدیت بیشتر بوده و در انجام کارها تلاش بیشتری می‌کردند اما دانشجویان امروزی، بیشتر وقت خود را صرف کارهایی مثل چت کردن و بازدید در شبکه‌های اجتماعی می‌کنند و کمتر در زمینه کارهای علمی، تلاش می‌کنند و این عامل سبب شده است که از سواد اطلاعاتی پایین‌تری برخوردار باشند.

نتایج آزمون آماری بیان کننده آن است که دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان از نمره میانگین سواد اطلاعاتی بالاتری نسبت به دانشجویان دانشگاه کردستان برخوردار بودند و این تفاوت از نظر آماری نیز معنی‌دار بود. از دلایل این تفاوت می‌توان به

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

مواردی مثل اهمیت استفاده از منابع اطلاعاتی و کتابخانه‌ای برای دانشجویان گروه پزشکی اشاره نمود که در اکثر موارد این گروه از دانشجویان برای پیدا کردن منابع جدید مجبورند ساعت‌های فراوانی را در اینترنت و کتابخانه صرف نموده تا بتوانند به آنچه که در مورد پروژه یا سمیناری که بایستی ارائه نمایند، دست یابند و پیدا کردن چنین منابعی نیازمند تسلط بر استفاده از منابع را داشته و بایستی سواد اطلاعاتی بالایی داشته باشند تا بتوانند به آنچه که می‌خواهند به دست آورند، دسترسی پیدا کنند. از طرفی دروس گروه علوم پزشکی نیازمند سواد اطلاعاتی بالایی دارند درحالی‌که دروس گروه‌های غیرپزشکی سواد اطلاعاتی بالایی را نیاز نداشته زیر که اکثر رشته‌های غیر گروه پزشکی به‌ویژه دانشجویان گروه علوم انسانی نیاز چندانی به منابع اطلاعاتی به‌روز ندارند و لذا دانشجویان آن گروه‌ها زیاد به دنبال افزایش سواد اطلاعاتی خود نیستند و طبیعی است که سواد اطلاعاتی آن‌ها در سطح پایینی باشد.

نتایج این مطالعه نشان داد که نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی با هم تفاوت داشت و مقاطع بالاتر تحصیلی از نمره سواد اطلاعاتی بالاتری برخوردار بودند ولی این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نبود. این یافته با نتایج مطالعه دیگران نیز همخوانی دارد (۱۴).

از نقاط قوت این مطالعه می‌توان به مواردی همچون حجم بالای نمونه این مطالعه و فراوانی رشته‌های مورد بررسی و همچنین انجام مطالعه در دو وزارت علوم، تحقیقات، فناوری و دانشگاه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اشاره نمود. از محدودیت‌های این مطالعه، آن است که این مطالعه یک پژوهش خودگزارشی است و ممکن است برخی از دانشجویان با دقت کافی پرسشنامه‌ها را تکمیل نکرده باشند و همچنین خود پرسشنامه مطالعه که سؤالات آن بسیار طولانی و سخت بوده که برخی از دانشجویان ممکن است حتی خود سؤال را خوب متوجه نشده باشند.

نتایج این مطالعه بیانگر ضعیف بودن سطح سواد اطلاعاتی نمونه‌های مورد بررسی بود. اصلاح الگوی آموزشی به‌ویژه در زمینه آموزش کامپیوتر، نرم‌افزارهای کامپیوتری، روش جستجو و ذخیره نمودن اطلاعات به دست آمده از اینترنت و به کاربردن روش‌های مناسب فراگیری برای دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد و با برگزاری کلاس‌های دوره‌ای توسط مدرسین قوی و کارآمد برای ارتقای سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان، توصیه می‌شود. همچنین با توجه به این‌که حجم عظیمی از اطلاعات در حوزه منابع اینترنتی و آنلاین نهفته است، پیشنهاد می‌شود مهارت‌های جستجوی مؤثر اطلاعات در این حوزه برای دانشجویان توسط متخصصین مرتبط آموزش داده شود.

## تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از همه دانشجویانی که در اجرای این پروژه با ما همکاری نمودند و پرسشنامه‌ها را به طور کامل پر نموده و تحویل دادند، تشکر و قدردانی نمایند. همچنین از کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی کردستان به خاطر همکاری در تصویب این طرح و تأمین هزینه این پژوهش در قالب طرح تحقیقاتی دانشجویی، تشکر و قدردانی می‌گردد. هزینه اجرای این پژوهش توسط معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کردستان با شماره طرح ۹۴/۱۰۹ تأمین گردیده است.

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

**References**

1- Zurkowski PG. The information service environment relationships and priorities. National Commission on Libraries and Information. 1974; 5: 1-30.
2- Duncan A, Varcoe J. Information literacy competency standards for students: A measure of the effectiveness of information literacy initiatives in higher education. Toronto: Higher Education Quality Council of Ontario. 2012; pp: 69.
3- Uribe Tirado A & Castaño Muñoz W, Information literacy competency standards for higher education and their correlation with the cycle of knowledge generation. Liber Quarterly. 2012; 22(3): 213-239. DOI: http://doi.org/10.18352/lq.8167
4- Sharifi A, Eslamieh F. Evaluation of the Students' Information Literacy and its Relation with their Tendency to E-Learning. Information and Communication Technology in Educational Sciences. 2012; 2(2): 35-53. [Persian]
5- Nazari M. Developing, implementing and assessing information literacy course for postgraduate programs in Iran. Library and Information Science. 2006; 9(2): 53-92. [Persian]
6- Seiamak M, Alipoornedoshan K, Khaleghi N. Measuring the information literacy of students of Qom University of Medical Sciences in 2011-2012. Journal of Qom University of Medical Sciences. 2013; 7(2): 23-30.. [Persian]
7- Miri E, Cheshmeh Sohrabi M. A survey on information literacy of the bachelor senior students in Arak University of Science and technology in digital environment (during 2008-2009). Journal of Epistemology. 2011; 4(13): 65-76. [Persian]
8- Quarton B. Research Skills and the New Undergraduate. Journal of Instructional Psychology. 2003; 30(2): $120^{+}$
9- Standardization of the "Information Literacy Capabilities Standard" (ICLL) for the Iranian academic community. Studies in Education and Psychology. 2007; 8(3): 75-98. [Persian]
10- Marefat R. Concepts, methods and programs of information literacy training. Journal of Ketabdar. 2007; 1-4. [Persian]
11- Sharkey J. Towards information fluency: applying a different model to an information literacy credit course. Reference Services Review. 2006; 34(1): 71-85.
12- Momeni M, Valizadeh S, Ghorbani R. A survey on the information literacy of final-year students studying at Semnan University of Medical Sciences (2012). koomesh. 2014; 15(4): 502-510. [Persian]
13- Naderi M, Shahrabadi E, Rezaeian M, Hadavi M. Evaluation of the Information Literacy of the Students at Rafsanjan University of Medical Sciences in Year 2010. JRUMS. 2013; 12(8): 631-640. [Persian]
14- Azami Z, Salehiniya H. A survey of information literacy among students of faculty of management and information science in Tehran University of Medical Sciences in 2014. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(7): 633-640. [Persian]
15- Faraji Khiavi F, Zahiri M, Ahmadi Angali K, Mirzaei B, Veisi M, Arab Rahmatipour M. Information literacy among undergraduate students of health services administration In Ahvaz Jundishapur University Of Medical Sciences based on SCONUL Seven Pillars Model: 2013. payavard. 2014; 8(2): 101-112. [Persian]
16- Habibi H, Khodayari Shouti S. The relationship between information literacy and access to facilities with attitudes toward E-learning among students of Urmia University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2015; 15(1): 1-8. [Persian]

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]

17- Sieyamak M, Davarpanah MR. Compilation and validation of the basic and real information literacy questionnaire of undergraduate students. Journal of Library and Information Science. 2009; 12(1): 119-146. [Persian]
18- Keikhah B, Tahamtan I, Mohammadi M. Survey on information literacy status of faculty members in Zabol University of Medical Sciences: 2009-2010. Journal of Rostamineh. 2009; 2(3): 20-23. [Persian]
19- Bakhtiarzade A. The survey of information literacy in Alzahra University students [Dissertation]. Tehran: Iran University of Medical Science; 2002. [Persian]
20- ZahedBabelan A, Rajabi S. Evaluation of information literacy in university students. Journal of Technology of Education. 2011; 5(4): 309-16. [Persian]
21- Ghasemi A. Normalising ACRL infolit competency standards for Iran Academic Community. Education and Psychology Studies. 2007; 8(3): 75-98. [Persian]

[ Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2024-03-28 ]

[ DOI: 10.29252/sjnmp.3.4.36 ]